

+ EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből

Az Emberfia azért jött, hogy üdvözítse, ami elveszett

Abban az időben Jézus Jerikó városán haladt át. Élt ott egy Zakeus nevű gazdag ember, aki a vámosok feje volt. Szerette volna látni és megismerni Jézust, de a tömeg miatt nem láthatta, mert alacsony termetű volt. Így hát előrefutott, felmászott egy vad fügefára, hogy láthassa, mert arra kellett elhaladnia.

Amikor Jézus odaért, felnézett és megszólította: „Zakeus, gyere le gyorsan, mert ma a te házában kell megszállnom.”

Erre ő sietve lejött, és örömmel fogadta Jézust. Akik ezt látták, méltatlankodva megjegyezték: »Bűnös embernél száll meg.«

Zakeus azonban odaállt az Úr elé, és így szólt: „Nézd, Uram, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megkárosítottam, négyannyit adok helyette.”

Jézus ezt felelte neki: „Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen ő is Ábrahám fia. Az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és üdvözítse, ami elveszett.”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹ Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχῶ.

És bemenve áthaladt Jerikón.

² καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης καὶ αὐτὸς πλούσιος·

És, íme egy férfi, akit név szerint Zakeusnak hívtak, és ő fővámszedő és gazdag volt.

³ καὶ ἐζητεῖ ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστίν, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου ὅτι τῆ ἡλικία μικρὸς ἦν.

És látni kívánta Jézust, hogy ki ő, és nem tudta a tömegtől, mert a termetét tekintve alacsony volt.

⁴ καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἡμέλλεν διέρχεσθαι.

És elébe futva felmászott az eperfügefára, hogy lássa őt, mert arra szándékozott áthaladni.

⁵ καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι.

És amikor a helyhez ért, feltekintve Jézus mondta neki: „Zakeus, sietve gyere le, ma ugyanis a házában kell ott maradnom.”

⁶ καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτόν χαίρων.

És sietve lejött és befogadta őt örvendezve.

⁷ καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι παρὰ ἀμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσηλθεν καταλῦσαι.

És látva mindenki egymás közt zúgolódott mondva, hogy bűnös embernél tért be megpihenni.

⁸ σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον· ἰδοὺ τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν.

Odaállva pedig Zakeus mondta az Úrnak: „Íme, a vagyonomnak a felét, Uram, a szegényeknek adom, és ha valakitől valamit zaklatás útján vettem el, visszaadom négyszeresen.”

⁹ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν·

Mondta pedig neki Jézus, hogy ma üdvösség köszöntött be (jött el) ebben a házában, mert ő is Ábrahám fia.

¹⁰ ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

Eljött ugyanis az Emberfia, hogy megkeresse és üdvözítse az elveszettet.

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹ ET INGRESSUS PER AMBULABAT IERICHO.

¹ **Aztán odaért Jerikóba és végigment rajta.**

¹ Ezután bement Jerikóba és áthaladt rajta.

¹ ***Azután Jerikóhoz érkeztek és bevonultak.***

¹ *És bemenvén, általméne Jerikhón.*

¹ Ezután Jerikón haladt át.

² ET ECCE VIR NOMINE ZACCHAEUS, ET HIC ERAT PRINCEPS PUBLICANORUM ET IPSE DIVES.

² **Élt ott egy Zakeus nevű tehetős ember, a vámosok feje.**

² Ekkor íme, egy Zakeus nevű férfi, aki a vámosok feje volt és gazdag,

² ***Volt ott egy Zakeus nevű gazdag ember, a vámosok feje.***

² *És ímé vala ott egy ember, a kit nevéből Zákéusnak hívtak; és az fővámszedő vala, és gazdag.*

² Élt ott egy Zakeus nevű gazdag ember, aki fővámszedő volt.

³ ET QUAREBAT VIDERE IESUM, QUIS ESSET, ET NON POTERAT PRAE TURBA, QUIA STATURA PUSILLUS ERAT.

³ **Szerette volna látni Jézust szemtől szemben, de a tömeg miatt nem tudta, mert alacsony termetű volt.**

³ szerette volna látni, hogy ki az a Jézus, de nem tudta a tömeg miatt, mert alacsony termetű volt.

³ ***Szívesen látta volna Jézust szemtől szembe, de a tömeg miatt nem láthatta, mert alacsony termetű volt.***

³ *És igyekezék Jézust látni, ki az; de a sokaságtól nem láthatá, mivelhogy termete szerint kis ember volt.*

³ Szerette volna látni, hogy ki az a Jézus, de kistermetű lévén nem láthatta a tömegetől.

⁴ ET PRAECURRENS ASCENDIT IN ARBOREM SYCOMORUM, UT VIDERET ILLUM, QUIA INDE ERAT TRANSITURUS.

⁴ **Így hát előrefutott, felmászott egy vadfügefára, hogy láthassa, mert arra kellett elhaladnia.**

⁴ Előre futott tehát, felmászott egy vadfügefára, hogy lássa őt, mert arra kellett elmennie.

⁴ ***Előrefutott tehát és fölászott egy vad fügefára, hogy láthassa, mert arra kellett elmennie.***

⁴ *És előre futván felhága egy eperfüge fára, hogy őt lássa; mert arra vala elmenendő.*

⁴ Előrefutott hát, és felmászott egy szikomorfára, hogy lássa, ugyanis arra kellett elmennie.

⁵ ET CUM VENISSET AD LOCUM, SUSPICIENS IESUS DIXIT AD EUM: “ZACCHAE, FESTINANS DESCENDE, NAM HODIE IN DOMO TUA OPORTET ME MANERE”.

⁵ **Amikor Jézus odaért, felnézett és megszólította: „Zakeus, gyere le hamar! Ma a te házában kell megszállnom.”**

⁵ Amikor Jézus arra a helyre ért, fölnezett, meglátta őt, és ezt mondta neki: »Zakeus! Jöjj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom.«

⁵ ***Mikor Jézus odaért, föltekintett és így szólt: „Zakeus, szállj le hamar! Ma a te házában kell megszállnom.”***

⁵ *És mikor arra a helyre jutott, feltekintvén Jézus, látá őt, és monda néki: Zakeus, hamar szállj alá; mert ma nékem a te házádnál kell maradnom.*

⁵ Amikor Jézus odaért, felnézett, és így szólt hozzá: – Zakeus, gyere le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom!

⁶ ET FESTINANS DESCENDIT ET EXCEPIT ILLUM GAUDENS.

⁶ **Erre az gyorsan leászott, és boldogan fogadta.**

⁶ Erre az sietve leászott, és örömmel befogadta.

⁶ ***Ő sietve leszállt és boldogan fogadta.***

⁶ *És sietve leszálla, és örömmel fogadá őt.*

⁶ Sietve lement, és örömmel befogadta.

⁷ ET CUM VIDERENT, OMNES MURMURABANT DICENTES: “AD HOMINEM PECCATOREM DIVERTIT!”.

⁷ **Akik ezt látták, méltatlankodva megjegyezték, hogy bűnös emberhez tér be megpihenni.**

⁷ Akik ezt látták, mindannyian zúgolódva mondták: »Bűnös embernél száll meg!«

⁷ **Mindazok, akik ezt látták, zúgolódni kezdtek, hogy bűnös embernél száll meg.**

⁷ *És mikor ezt látták, mindnyájan zúgolódának, mondván hogy: Bűnös emberhez ment be szállásra.*

⁷ Akik ezt látták, mindnyájan zúgolódtak: – Bűnös embernél szállt meg.

⁸ STANS AUTEM ZACCHAEUS DIXIT AD DOMINUM: “ECCE DIMIDIUM BONORUM MEORUM, DOMINE, DO PAUPERIBUS ET, SI QUID ALIQUEM DEFRAUDAVI, REDDO QUADRUPLUM”. ⁹ AIT AUTEM IESUS AD EUM: “HODIE SALUS DOMUI HUIC FACTA EST, EO QUOD ET IPSE FILIUS SIT ABRAHAЕ;

⁸ **Zakeus azonban odaállt az Úr elé, és így szólt: „Íme, Uram, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette.”**

⁸ Zakeus azonban odaállt, és azt mondta az Úrnak: »Uram, íme, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette.«

⁸ **Zakeus azonban odaállt az Úr elé és így szólt: „Nézd, Uram, vagyonom felét a szegényeknek adom, s ha valakit megcsaltam valamivel, négyannyit adok helyette.”**

⁸ *Zákeus pedig előállván, monda az Úrnak: Uram, ímé minden vagyonomnak felét a szegényeknek adom, és ha valakitől valamit patvarkodással elvettem, négy annyit adok helyébe.*

⁸ Zakeus pedig előállt, és ezt mondta az Úrnak: – Uram, íme, vagyonom felét a szegényeknek adom, s ha valakit megcsaltam, a négyszeresét adom neki vissza.

⁹ **Jézus ezt felelte neki: „Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen ő is Ábrahám fia.**

⁹ Jézus azt mondta neki: »Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen ő is Ábrahám fia.

⁹ **Jézus erre kijelentette: „Ma üdvösség köszöntött e házra, mert ő is Ábrahám fia.**

⁹ *Monda pedig néki Jézus: Ma lett idvessége ennek a háznak! mivelhogy ő is Ábrahám fia.*

⁹ Jézus ezt mondta neki: – Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen ő is Ábrahám fia.

¹⁰ VENIT ENIM FILIUS HOMINIS QUAERERE ET SALVUM FACERE, QUOD PERIERAT”.

¹⁰ **Az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megmentse azt, ami elveszett.”**

¹⁰ Az Emberfia ugyanis azért jött, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett.«

¹⁰ **Hiszen az Emberfia azért jött, hogy keresse és üdvözítse, ami elveszett.”**

¹⁰ Mert azért jött az embernek Fia, hogy megkeresse és megtartsa, a mi elveszett.

¹⁰ Az Emberfia ugyanis azért jött, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett.

1.3. BEHATÁROLÁS

Lukács Jézusnak a Jeruzsálembé tartó útjának végéhez közeledve számol be a Mester és Zakkeus találkozásáról Jerikóban. A városba való beérkezés megemlézése, illetve a Jézus és a vámosok feje közti párbeszéd jól mutatja, hogy a perikópa a Lk 19,1-10 versek között helyezkedik el. Az epizódot egyedül Lukács őrizte meg az evangélisták közül. Így „lukácsi gyöngyszemként” tekinthetünk e szakaszra.

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Az evangélista hangsúlyozza, hogy

- Jézus azért jött, hogy keresse és üdvözítse a bűnös embert (Lk 15,8; Lk 19,10). Ő nem mond le senkiről. Elmegy a világ legmélyebb és legrégebb pontjára is, hogy felszabadítsa a bűnöst. (Jerikó a tenger színe alatt fekszik, az egyik legősibb emberi település a bolygónkon.)
- Jézus Krisztus nyitott a barátságra és a közösségre mindenki felé.
- A Mester ismeri az ember szívét, annak örömeit, vágyait, küzdelmeit (vö. Jn 2,25). Nevén szólítja azt, akivel találkozik. Szeretete konkrét, személyes és felszabadító. Mindig a „mában” kíván találkozni az emberrel.
- Zakeus a múltja és bűnei ellenére vágyódik arra, hogy találkozzék Jézussal. Látni akarja őt, kíváncsi arra, hogy kicsoda ő. Nyitott arra, hogy megtérjen és hogy jóvátége az általa okozott kárt. Vagyis a vámosok fejének példáján keresztül az Úr mindenkit folyamatos megtérésre hív meg. Arra, hogy szüntelenül keressük, s akarjuk egyre jobban megismerni őt.
- A Jézus iránti elköteleződés azt is jelenti, hogy a tanítvány igent mond a szegényekre, segíti őket, s nemet mond az igazságtalanság bármilyen formájára.

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

ζητέω (dzéteó): keres, kíván, törekszik (Lk 19,3.10)

Ez a kifejezés gyakran előfordul Lukács evangéliumában (25 alkalommal). Az esetek többségében Jézus az, akit az emberek keresnek. Egyesek azért, hogy találkozzanak vele, hogy érinthessék, láthassák őt (Lk 2,48-49; Lk 6,19; Lk 19,3; Lk 24,5), mások viszont rossz szándékkal, hogy próbára tegyék, hogy elfogják és megölik őt (Lk 9,9; Lk 11,16; Lk 19,47; Lk 20,19; Lk 22,2.6).

Egy alkalommal viszont azt hangsúlyozza az evangélista, hogy Jézus azért jött, ő maga mondja, hogy megkeresse és üdvözítse a bűnös embert (Lk 19,10). Tehát az Úr az, aki

keresi az embert! Őneki az a célja, hogy keresse és szabaddá tegye az elveszettet, noha a főpapok és az írástudók egy része arra törekszik, hogy elveszejtse őt (Lk 19,47). Ennek a jézusi magatartásnak szimbolikus előképe az elveszett pénzérmét szorgalmasan kereső asszony alakja az egyik példabeszédben (Lk 15,8). Vagyis mielőtt az ember elkezd keresni Jézust, az Úr már megelőzte őt. Jézus az, aki bátran először és előbb indul az ember keresésére, hogy üdvözítse őt. S ez akkor valósulhat meg konkrétan, ha az ember maga is keresi helyes szándékkal Jézust, ahogy Zakeus történetében is láthatjuk. A vámosok vezetője őszintén keresi az alkalmat (állandó, ismétlődő tevékenységre utal a folyamatos múlt idő) (Lk 19,3), hogy láthassa Jézust, s létrejön a találkozás (Lk 19,5-6). Heródes Antipas viszont gonosz szándékkal, felszínesen kereste annak módját, hogy láthassa a Mestert (Lk 9,9). S habár Pilátus helytartó a fejedelem elé vezetteti az elfogott Jézust, tényleges találkozás, beszélgetés mégsem jön létre kettőjük között (Lk 23,8-12).

Az evangélium elején (Lk 2,48) és végén (Lk 24,5) is megjelenik a Jézust keresni motívum, ami arra ösztönöz, hogy az ember küldetése, hogy folyamatosan keresse az Úrral való találkozás lehetőségét. De ez a cselekvés mindig válasz az első lépést előbb megtevő Isten közeledésére (vö. 1Jn 4,10.19).

Továbbá Jézus beszédeiben szintén előfordul a kereső magatartásra való felhívás, ami valójában a tanítvány jellemzője is kell, hogy legyen. A Mester tanítja, hogy aki keres, az talál (Lk 11,9-10), hogy a hívó ember elsősorban ne a földi javakat, hanem az Isten Országát keresse (Lk 12,29.31). Illetve, hogy aki sokat kapott, attól többet is fognak majd számon kérni (Lk 12,48), továbbá, hogy a tanítvány legyen a Krisztus-követésben radikális (Lk 13,24; Lk 17,33).

σήμερον (szémeron): ma (Lk 19,5.9)

Ez a szó fontos szerepet játszik a Lukács-evangéliumban. Jézus születésének örömhíre kapcsán használja először az evangélista, amikor az angyal nagy örömet hirdet a pásztoroknak, hiszen „ma” megszületett az Üdvözítő, az Úr Krisztus, aki a régóta várt Messiás. A „ma” szóhoz tehát az üdvösség, a nagy öröm kapcsolódik, aminek forrása Jézus Krisztus (Lk 2,11). Vagyis a (fel)szabadítás motívum fűződik gyakran ehhez a kifejezéshez. Isten nem a jövőben, hanem a „mában” érinti meg, teszi szabaddá az embert, amikor Jézus örömhírt, gyógyulást, szabadulást hirdet a szegényeknek, a betegeknek, a raboknak, illetve, amikor ördögöket űz ki (Lk 4,18.21; Lk 13,32-33). Továbbá, amikor az Úr meggyógyít egy bénát (Lk 5,26), amikor a bűnös vámos házába megy vendégségbe (Lk 19,5.9), illetve, amikor megígéri a mennyországba való bejutást a bűnbánó latornak (Lk 23,43). Ez utóbbi igehely az, ahol ez a szó utoljára fordul elő Lukács evangéliumában (Lk 23,43). Tehát Jézus a születésétől a haláláig, s azt követően pedig az örök élet távlatából is a „mában”, vagyis a jelenben találkozik az emberrel, hogy üdvözítse őt.

Emellett ez a kifejezés arra is utal, hogy Isten szava megvalósul, beteljesül. Jézus ennek fényében beszél a názáreti zsinagógában (Lk 4,21), illetve Péter apostol tagadása kapcsán (Lk 22,34.61). Vagyis az Úr szava hatalommal bíró, hatékony szó: mindig beteljesül (vö. Iz 55,10-11).

Ebben a kifejezésben tehát Isten gyengéd és figyelmes gondoskodása tárul fel az ember iránt, akit arra hív Jézus, hogy bátran hagyatkozzék rá hittel, ne holnap, hanem már ma is (Lk 12,28).

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Lukács evangéliumán belül

Lk 3,8 “Teremjétek a bűnbánat méltó gyümölcsét! És ne mondogassátok magatokban: Ábrahám a mi atyánk! – Mert mondom nektek, van hatalma az Istennek, hogy ezekből a kövekből fiakat támasszon Ábrahámnak.”

Lk 3,11-13 “Jöttek a vámosok is, hogy megkeresztelje őket, s így szóltak hozzá: „Mester, mit tegyünk?” Ezt felelte nekik: „Ne szedjétek be többet, mint amennyi meg van szabva.”

Lk 5,29-30 “Lévi a házában nagy lakomát rendezett neki. Nagyon sok vámos és más ember együtt ült vele az asztalnál. A farizeusok és az írástudók emiatt zúgolódtak: „Miért esztek és isztok együtt a vámosokkal és a bűnösökkel?” – kérdezték tanítványaitól.”

Lk 12,33 “Adjátok el, amitek van, adjátok oda a rászorulóknak. Készítsetek magatoknak kimeríthetetlen erszényt, elfogyhatatlan kincset a mennyben, ahol nem fér hozzá tolvaj, és nem rágja szét a moly.”

Lk 15,1-7 “A vámosok és a bűnösök mind jöttek, hogy hallgassák. A farizeusok és az írástudók méltatlankodtak miatta. „Ez bűnösökkel áll szóba, sőt eszik is velük” – mondták. Erre mondott nekik egy példabeszédet: „Ha közületek valakinek van száz juha, és egy elveszett, amíg meg nem találja? Ha megtalálja, örömeben vállára veszi, hazasiet vele, összehívja barátait és szomszédait: Örüljétek ti is – mondja –, mert megtaláltam elveszett bárányomat! Mondom nektek, éppen így nagyobb öröm lesz a mennyek országában egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, akinek nincs szüksége rá, hogy megtérjen.”

Lk 15,9 “És ha megtalálja, összehívja barátnőit meg a szomszédasszonyokat: Örüljétek ti is – mondja –, mert megtaláltam elveszett drachmámat!”

Lk 15,23-24 “Vezessétek elő a hizlalt borjút, és vágjátok le. Együnk és vigadjunk, hisz fiam halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült. Erre vigadozni kezdtek.”

Lk 15,32 “S illett vigadnunk és örülnünk, mert ez az öcséd halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült.”

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mt 5,46 “Ha csupán azokat szeretitek, akik szeretnek benneteket, mi lesz a jutalmatok? Nem így tesznek a vámosok is?”

Mt 9,11 “Ezt látva a farizeusok megkérdezték tanítványaitól: „Miért eszik mesteretek vámosokkal és bűnösökkel?”

Mt 9,13 “Menjétek és tanuljátok meg, mit jelent: Irgalmasságot akarok, nem áldozatot. Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem hogy a bűnösöket.”

Mt 21,31 “Melyik tett eleget a kettő közül apja kívánságának?” „Az első” – válaszolták. Erre Jézus így szólt hozzájuk: „Bizony mondom nektek, hogy a vámosok és a cédák megelőznek benneteket az Isten országában.”

Jn 3,17 “Nem azért küldte el Isten a Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem, hogy üdvösséget szerezzen a világnak.”

Jn 4,53 “Akkor az apa ráeszmélt, hogy épp ebben az órában történt, hogy Jézus azt mondta neki: „Él a fiad.” És hívó lett egész házanépével egyetemben.”

Jn 12,21 “Ezek Fülöphöz fordultak, aki a galileai Betszaidából származott, és kérték: „Uram, látni szeretnénk Jézust.”

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Kiv 21,37 “Ha valaki szarvasmarhát vagy juhot lop, s levágja vagy eladja, akkor egy szarvasmarháért kárpótlásul öt marhát adjon, egy juhért pedig négy juhot.”

Szám 5,6-7 “Mondd meg Izrael fiainak: Ha egy férfi vagy nő elkövet bármi vétket, ahogy az emberek teszik, foltot ejtve az Úron, s ezzel az illető terhet vesz magára, meg kell vallania elkövetett vétkét, aztán amivel hűtlenül bánt, azt helyre kell állítania teljes értékében, sőt egy ötöddel még meg is kell toldania az értékét; ezt annak kell adnia, aki ellen vétkezett.”

2Sám 12,6 “A bárányt négyszeresen vissza kell fizetnie, amiért így tett, és nem volt kíméléssel.”

Ez 34,16 “Megkeresem az elveszettet, visszaterelem az elszéledtet, bekötözöm a sérültet, ápolom a beteget, a kövér és egészséges fölött meg öröködöm. Az igazság szerint legeltetem őket.”

1Tím 1,15 “Igaz beszéd ez, és teljes hitelt érdemel: Krisztus Jézus azért jött a világba, hogy üdvözítse a bűnösöket, s közöttük én vagyok az első.”

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Tiszteletreméltó Béda: Lelki értelemben viszont Zakeus jeleníti meg azt az embert, akit „megigazultnak” nevezünk, a pogányságból felemelkedett hívó népet, amely a múlandó dolgokkal való foglalkozás által elnyomtatott és egészen kicsiny volt, ám Isten által szentté és sérthetlenné vált; ezt akarta ugyanis megtekinteni a Megváltó, aki Jerikóba jött, mert a hitben akarta részesíteni azt, akit világra hozott.

Aranyszájú Szent János: Szemléld csak a Megváltó hatalmas jóságát! Bűntelenként vétkesekkel beszélget, az Igazság forrása a kapzsisággal beszélget, mely a gonosz forrása. Betérve a vámos házába nem szenved el jogtalanságot a kapzsiság gőzéből, hanem megsemmisíti a kapzsiságot az igazságosság tündöklése által. De azok az emberek, akik becsmérlik és vádolják őt, megpróbálják megtámadni őt viselkedése miatt. Ő maga viszont, akit a vámosok barátjaként megvádoltak és az miatt, hogy részt vett a vendégségben, egyáltalán nem törődött azzal, mivel tervét be akarta teljesíteni. És ez sikerült is neki; mert a vámos megtért és megjavult.

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

293. Alapvető igazság, melyet a Szentírás és a Szentagyomány állandóan tanít és magasztal: „a világ Isten dicsőségére teremtett”. Isten teremtett mindent, magyarázza Szent Bonaventura, „nem (...) azért, hogy növelje dicsőségét, hanem hogy kinyilvánítsa és közölje dicsőségét”. Istennek ugyanis a teremtéshez semmi más indoka nem lehetett, csak szeretete és jósága: „A teremtmények Istennek a szeretet kulcsával kinyitott kezéből jöttek elő”. És az I. Vatikáni Zsinat kifejti:

„Isten jóságával és mindenható erejével nem boldogságának növelésére, nem is megszerzésére, hanem tökéletességének kinyilvánítására a teremtményeinek adott javak által szabad elhatározással, az idő kezdetétől a semmiből alkotta mindkét teremtményt, a szellemit és a testit.”

294. Isten dicsősége az, hogy jóságának e megnyilvánulása és közlése, melyek miatt a világ teremtett, megvalósulnak. „Szeretetből eleve arra rendelt bennünket, hogy Jézus Krisztus által gyermekei legyünk, akaratának tetszése szerint; kegyelme dicsőségének dicséretére” (Ef 1,5–6). „Isten dicsősége ugyanis az élő ember, az ember élete pedig Isten látása. Ha ugyanis már Istennek a teremtés által történt kinyilatkoztatása életet ajándékoz minden lénynek, akik a földön élnek, sokkal inkább ad életet az Atya Ige által történő kinyilatkoztatása azoknak, akik Istent látják.” A teremtés végső célja az, hogy Isten, „aki mindenek Alkotója, végül »minden legyen mindenben« (1Kor 15,28) azáltal, hogy egyszerre gondoskodik a maga dicsőségéről és a mi boldogságunkról”.

299. Ha Isten bölcsességgel teremt, akkor a teremtés rendezett: „Te pedig mindent mérték, szám és súly szerint rendeztél el” (Bölcs 11,20). Az örök Igében és az örök Ige által – aki a „láthatatlan Isten képmása” (Kol 1,15) – alkotott teremtés az embernek van szánva és rá irányul, Isten képmására, reá, aki személyes kapcsolatra hivatott Istennel. Értelmünk, részesedvén az isteni értelem világosságában, meg tudja érteni azt, amit Isten a teremtés által mond nekünk, igaz nagy fáradsággal és alázatos és tiszteletteljes lelkiüldéssel a Teremtő és az Ő műve iránt. Az isteni jóságból eredő teremtés részesedik ebből a jóságból („És Isten látta, hogy jó, (...) nagyon jó”: Ter 1,4.10.12.18.21.31). Isten ugyanis a teremtést az embernek szóló ajándéknak szánta, mint neki szóló és rábízott örökséget. Az Egyháznak többször is meg kellett védenie a teremtés jóságát, beleértve az anyagvilág jóságát is.

341. A világmindenség szépsége. A teremtett világ rendje és harmóniája a dolgok és kapcsolataik sokféleségéből születik. Az ember ezeket fokozatosan fedezi föl, mint a természet törvényeit, melyek csodálatra indítják a tudósokat. A teremtés szépsége a Teremtő végtelen szépségét tükrözi. Tiszteletet kell ébresztenie, és az embert arra kell serkentenie, hogy értelmével és akaratával hajoljon meg a Teremtő előtt.

353. Isten akarta teremtményeinek különbözőségét, sajátos jóságát, kölcsönös összefüggését és rendjét. Az összes anyagi teremtményt az emberi nem javára rendelte. Az ember és általa az egész teremtés Isten dicsőségére van rendelve.

1459. Sok bűn kárt okoz a felebarátnak. Amennyire lehetséges, a kárt jóvá kell tenni (például vissza kell adni a lopott holmit, helyre kell állítani a megrágalmazott jóhíret,

elégtételt kell adni a sértésért). Ezt már maga az igazságosság is megköveteli. A bűn azonban megsebzí és elgyengíti magát a bűnöst, továbbá Istenhez és a felebaráthoz fűződő kapcsolatait is. A feloldozás elveszi a bűnt, de nem szünteti meg minden jogtalanságot, melyet a bűn okozott. Miután a bűnös kiemelkedett a bűnből, még el kell nyernie a teljes lelki egészséget. Még kell valamit tennie, hogy jóvátegye bűneit: megfelelő módon „elégtételt” kell adnia, ki kell „engesztelnie” bűneit. Ezt az elégtételt „vezeclésnek” is nevezik.

2412. Az elkövetett igazságtalanság jóvátétele a kölcsönös igazságosság alapján megköveteli a tulajdonostól ellopott javak visszaszolgáltatását:

Jézus megdicséri Zakeust „ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette” (Lk 19,8) ígéretéért. Akik közvetlen vagy közvetett módon mások javát eltulajdonították, kötelesek azt visszaszolgáltatni, vagy ha a dolog már nem létezik, ellenértékét természetben vagy pénzben visszaadni mindazokkal a gyümölcsökkel és haszonnal együtt, amelyeket tulajdonosa törvényesen megszerzett volna. Ugyancsak kártérítésre kötelezettek felelősségük vagy részesedésük arányában mindazok, akik bármely módon részesei voltak egy lopásnak vagy abból tudatosan hasznot húztak; például, akik azt megparancsolták, segítették vagy orgazdák lettek.

2487. Az igazságossággal és az igazsággal szemben elkövetett bármely bűn jóvátételi kötelezettséget von maga után, akkor is, ha elkövetője bocsánatot nyert. Amikor a bűnt lehetetlen nyilvánosan jóvátenni, titokban kell megtenni; ha a károsultat nem lehet közvetlenül kártalanítani, erkölcsi elégtételt kell nyújtani neki a szeretet nevében. Ez a jóvátételi kötelezettség főnnáll a mások becsülete ellen elkövetett bűnök esetén is. E morális és olykor anyagi jóvátétel mértékét az okozott kár nagysága határozza meg. E jóvátétel lelkiismeretben kötelez.

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

XVI. BENEDEK PÁPA SACRAMENTUM CARITATIS KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

82. Az Eucharisztia és az erkölcsi átalakulás

Ha fölfedezzük a keresztény lét eucharisztikus formájának a szépségét, akkor reflektálnunk kell azokra az erkölcsi energiákra is, melyeket e létforma mozgósít Isten fiai igazi szabadságának támogatására. Ezzel egy olyan témát elevenítünk föl, mely a Szinóduson merült föl a lét eucharisztikus formája és az erkölcsi átalakulás kapcsolatáról. II. János Pál pápa tanítja, hogy „a keresztény ember erkölcsi életének lelki kultusz (Róm 12,1; vö. Fil 3,3) értéke van, mert Isten dicsőségének és szentségének abból a kimeríthetetlen forrásából táplálkozik, ami a szentségek, főként az Eucharisztia. A keresztény ember ugyanis, részesedvén a kereszt áldozatában, közösségbe kerül Krisztus ajándékozó szeretetével, alkalmassá és elkötelezetté válik arra, hogy ugyanezt a szeretetet élje az élet minden helyzetében és cselekedetében.” Röviden: „magában a >kultuszban<, az eucharisztikus közösségben van jelen a szeretettség (a szeretet, amit kapunk) és a szeretet továbbadása. Az az Eucharisztia, mely nem válik tevékeny szeretetté, önmagában töredékes.”

A lelki kultusz erkölcsi értékére utaló emlékeztetést nem szabad moralizálva értelmezni, mert elsősorban a szív szeretete dinamizmusának boldog fölfedezése abban, aki befogadja az Úr ajándékát, ráhagyatkozik és megtalálja az igazi szabadságot. Az erkölcsi átalakulás, melyet a Krisztus által alapított új kultusz magában foglal, a szív nekifeszülése és vágya arra, hogy egész létével megfeleljen az Úr szeretetének, saját törekvésének teljes tudatában. Amiről beszélünk, nagyon jól látható a Zakeusról szóló evangéliumi elbeszélésben (vö. Lk 19,1-10). A vámos, miután házába fogadta Jézust, teljesen átalakult: elhatározza, hogy vagyona felét a szegényeknek adja, és négyszeresen téríti meg azok kárát, akiket megkárosított. Az erkölcsi törekvés, mely akkor születik meg bennünk, amikor vendégül látjuk Jézust az életünkben, a hálából fakad, hogy érdemtelenül megtapasztalhattuk az Úr közelségét.

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

Isten irgalmas és gyengéd szeretetének nagyságát hirdeti az *olvasmány* (Bölcs 11,22-12,2): „De te mindenkin könyörölsz, mert mindent megtehetsz, és elnéző vagy az emberek bűnei iránt, hogy bűnbánatot tartsanak. Mert szeretsz mindent, ami van, és nem utálsz semmit abból, amit alkottál. (...) De te mindent kímélsz, mert a tiéd minden, ó, életnek barátja. Milyen jó és kegyes mindenben a te szellemed, Uram! Alig bünteted azokat, akik eltévednek; inted azokat, akik vétkeznek, és a szívükre beszélsz, hogy gonoszságukat elhagyva, higgyenek benned, Uram.” Továbbá erről tanúskodik a *válaszos zsoltár* (Zsolt 144,1-2.8-11.13-14): „Irgalmas az Úr és kegyelmes, nagy irgalmú és hosszan tűrő. Az Úr mindenkire jóságos, és irgalmas minden művéhez.” és az *alleluja vers* is (Jn 3,16): „Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte, hogy örökké éljen minden őbenne hívó.” Ez az isteni irgalom mutatkozik meg Jézus Krisztusban, aki Zakeus előtt is feltárja az irgalmas Isten arcát, s ezzel örömmel és reménnyel tölti el a vámosok vezetőjének a szívét, ahogy az *áldozási ének* is fogalmaz (Zsolt 15,11): „Az élet útját mutatod nekem, örömmel töltesz el színed előtt, Uram.”

Ennek fényében Zakeus példájából tanulva a *kezdő könyörgés* és a *kezdő ének* (Zsolt 37,22-23) arra buzdít bennünket is, hogy bátran közeledjünk mi is Istenhez és fohászkodjunk hozzá bizalommal: „Add, kérünk, hogy minden akadályt legyőzve elnyerjük a megígért boldogságot.”, „Ne hagyj magamra, én Uram, Istenem, ne távozz el tőlem! Siess, oltalmaz engem, Uram, én menedékem!”

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

Befogadtuk, Isten (631)

http://nepenektar.hu/idoszak/evkozi_ido/liturgia/231/gr/890/befogadtuk-isten-suscepimus-2

GITÁROS ÉNEKEK

Sillye Jenő: Nézzétek az ég madarait

<https://www.youtube.com/watch?v=tkM4OB8lPGc>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰ

Gyóri József: Zákeus vallomása

Uram, mellőztelek.
Nem is ismertelek,
Mert sohasem volt időm,
Hogy a versenyfutást,
Mely engem is sodort,
Mint vélem: annyi mást,
Csak egy órára is
Félbeszakítanám.
Életet rendező
Szavadat hallanám.

Hajtott a vérem
És gyűlt a pénzem.
Épült a házam,
Evilági váram.
Oly nagyra épült,
Oly igen megszépült,
Hogy Istent ott fent,
Az embert itt lent
Elzárta előlem.
Saját börtönbe zárt
Rab lett belőlem.
Nyomorult lettem.

Uram, kerestelek.
Hajtott a Lélek.
Vágytalak látni,
Hallani Téged.
S amint közeledtél
Szent békességben,
Sóvárgó gyermek
Lett ott belőlem.
Inogni kezdett
Rabtartó házam.
De, hogy levessem,
De, hogy lerázzam,
Az én erőmből
Az ki nem tellett.
Kegyelmed kellett:

Uram, észrevettél.
Magadhoz fogadtál.
Házamba jöttél.
Asztalomhoz ültél.
Új szívet adtál.

Nékem, családomnak
Üdvösséget hoztál.
Hálaadásra
Felindítottál. . .

Uram, Te légy a
Családfő nálunk!
Szenteld templommá
Szívünk és házunk.
Zsugori kezemet
Ajándékozásra,
Hamis szerzemények
Visszaadására
Erősítsd meg, Uram!
Vehessék észre,
Kik engem látnak:
Ura lett Jézus
Ennek a háznak!

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- Mit teszek, amikor találkozom Jézussal?
- Keresem-e Jézust? Akarom-e látni az ő arcát?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

Mindenható, irgalmas Isten, a te kegyelmed műve, hogy híveid méltóképpen és tetszéssel szerint szolgálnak neked. Add, kérünk, hogy minden akadályt legyőzve elnyerjük a megígért boldogságot. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Imádság

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el Szentlelkedet, hogy Zakeushoz hasonlóan mindig keressem szent Fiadat, és hagyjam, hogy ő otthont találjon nálam s hogy a vele való találkozás átformáljon engem! Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Az Emberfia azért jött, hogy üdvözítse, ami elveszett (Lk 19,1–10)

(Forrás: Cathopic)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Jézus értem is jött, hogy megmentsen, még ha úgy is érzem, hogy elvesztem.
- Az Úr felém is megtette már az első lépést, hogy szabaddá tegyen.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Legyen bizalmam befogadni Jézust minden pillanatban, mikor hozzám érkezik.
- Minden nap tegyem fel magamban azt a kérdést, hogy kicsoda (számomra) Jézus Krisztus személye.

IMPRESSZUM

A *Lectio divina* segédanyagok, amiknek felépítése a *lectio divina* módszer felosztását követi, segítik az evangéliumi szakasz imádságos elmélyítését.

Lectio divina segédanyag, Évközi 31. vasárnap („C” év)
Borítófotó © Cathopic

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Az egyháztatyák gondolatait a Catena Aurea német nyelvű kiadvány alapján Asztalos Livia fordította.

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Győri József: Zákeus vallomása – <https://keresztvenversek.wordpress.com/2010/03/17/zakeus-vallomasa/>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a *lectio divina* munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Grász-Szily Boglárka, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfalvi Ildikó, Paal Ágnes, Rácz Dávid, Rácz Édua Anna, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Vermes Nikolett, Zimonyi Géza.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2022

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levélcím: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu